

SECTORUL COMPANIILOR DE STAT

carențe legislative și instituționale
care determină o performanță
redușă a companiilor de stat și
expunere sporită pentru bugetul de
stat

Vitalie Rapcea
Centrul Analitic Independent
Expert-Grup

Sursa imagine: <http://www.khattalyconsulting.com/home/the-role-of-state-owned-enterprises-in-economic-recovery-and-growth/>

Structura Studiului

1. Locul și rolul companiilor de stat la nivel mondial și în Republica Moldova
2. Legătura dintre eficiența redusă a companiilor de stat și proximitatea de stat.
3. Exploatarea antitezei dintre corupție și integritate
4. Analiza premiselor necesare asigurării unei bune guvernante a companiilor de stat.
5. Obstacole de integritate la nivel de stat
6. Obstacole de integritate la nivel de întreprindere
7. Concluzii și recomandări.

Lista sumară a referințelor bibliografice

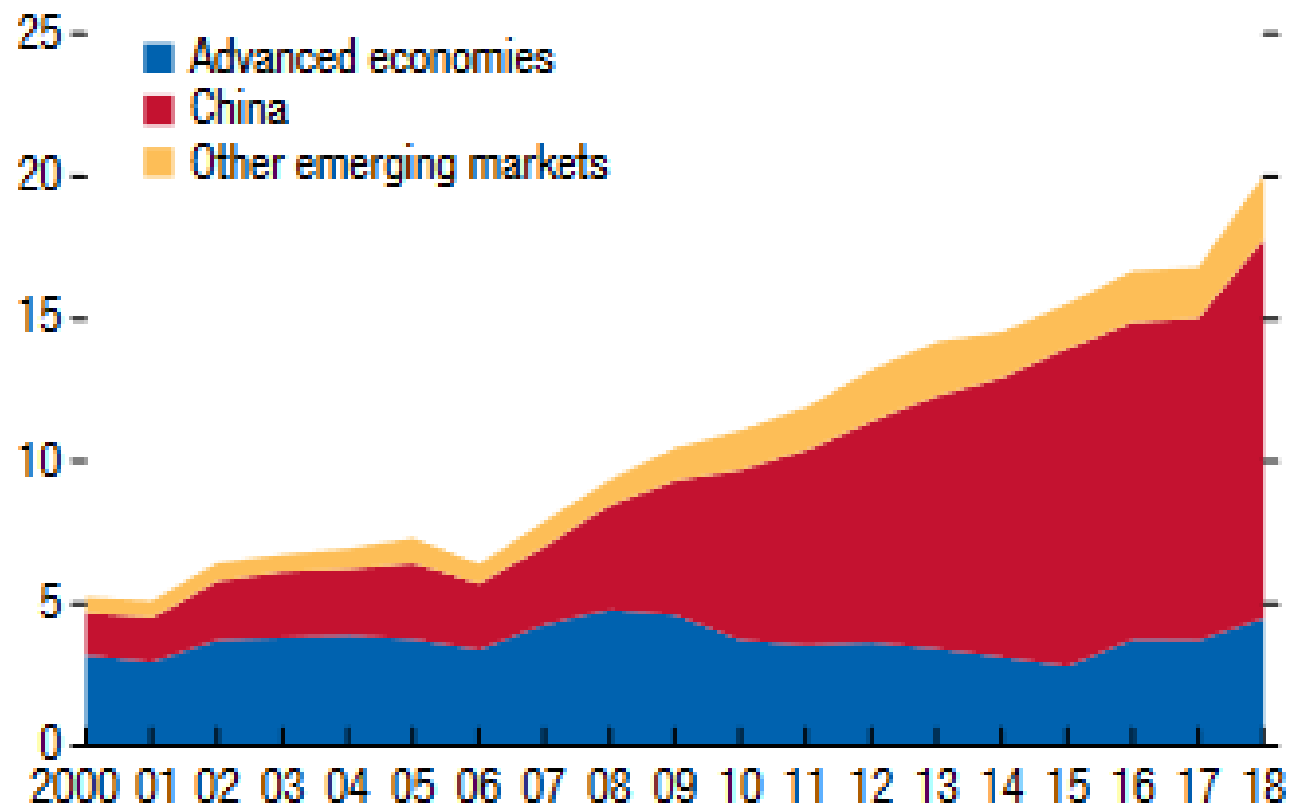
1. „The Republic of Moldova, Support to State Owned Enterprises Preliminary Diagnostics And Reform Assemssment: Phase 1”, WB, UK’s Good Governance Fund, 2017
2. Amgad. Hegazy, Navarro. Arturo, „The Nexus Between Public Enterprise Governance, Financial performance, and Macroeconomic Vulnerabilities: An Application to Moldova”, International Monetary Fund, March 4.2022
3. „Enhancing Government Effectiveness and Transparency the fight against corruption”, BERD și Banca Mondială, 2020
4. Raportul alternativ de monitorizare a implementării planului sectorial anticorupție în domeniul administrării și deetatzării proprietății publice” , PNUD, Chisinau 2020,
5. „Conturi Naționale 2020” Biroul Național de Statistică 2021,
6. „Rezultatele Anchetei Structurale în Întreprinderi” Biroul Național de Statistică
7. „ Raport privind administrarea și deetatzarea proprietății publice de stat în anul 2020”, Agenția Porpietății Publice 2021
8. „State-Owned Enterprises and Corruption What Are the Risks and What can Be Done” OECD, Paris 2018
9. Centrul Național Anticorupție, „Raport de evaluare a riscurilor de corupție în activitatea întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu cota statului”. Chisinau 2018.
10. Klitgaard, R. „International Cooperation against Corruption, Finance & Development” FMI, martie 1998
11. Selinsek, Liljana. „Corruption Risk Assessment in Public Institutions in Southeast Europe Comparative Study and Methodology”, Consiliul de Cooperare Regională, 2015
12. „Cartea Albă a Bunei Guvernări în sectorul întreprinderilor de stat și al celor cu capital de stat”, Expert-Grup, Chișinău 2021.
13. Rapoartele misiunilor de audit ale Curții de Conturi
14. Legi și Hotărâri de Guvern .

Locul companiilor de stat în economia globală

Fondul Monetar Internațional estima că în 2018 totalul activelor companiilor de stat însumau aproximativ 50% din PIB-ul global.

Ponderele companiilor de stat din topul celor mai mari 2000 de companii din lume (excluzând companiile din sectorul financiar).

(Studiul FMI, „SoE: the other Government”).



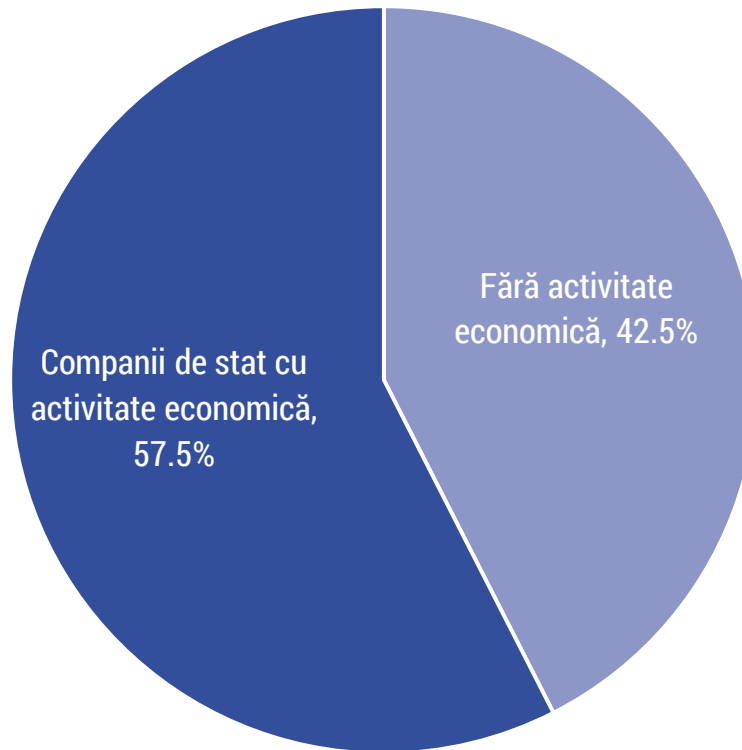
Locul companiilor de stat în economia Republicii Moldova

- Aportul companiilor de stat în PIB (inclusiv Î.M.) este de aproximativ 14.6% (2020). În scădere cu 6% pe parcursul ultimului deceniu.
- În anul 2020 companiile de stat angajau 10.5% din totalul salariaților întreprinderilor.
- APC, APL inclusiv cele din UTAG pot înființa companii de stat.
- Companiile de stat se împart în Î.S., S.A. cu capital de stat și Î.M.
- Î.S. și S.A. cu capital de stat sunt administrate de APP și alte autorități ale APC.

Din cele 187 de Î.S. și cele 80 S.A. înregistrate în RPP la data de 1 ianuarie 2021 în administrarea altor autorități ale APC erau 58 de Î.S. și 2 S.A.

Eficiența Redusă a Companiilor de Stat

Ponderea companiilor de stat cu activitate, din totalul companiilor de stat înregistrate



Eficiența Redusă a Companiilor de Stat ctd

- Randamentul forței de muncă la companiile de stat, este în jumătate față de întreprinderile private (418 mii lei/angajat la companiile de stat față de 822 mii lei/angajat la companiile private).
- Raportul dintre veniturile din vânzări la total active pentru întreprinderile de stat este de 23% și de 62% pentru societățile de acțiuni cu capital de stat comparativ cu 78.92% media pe economie

Riscurile de corupție sunt caracteristice companiilor de stat din întreaga lume.

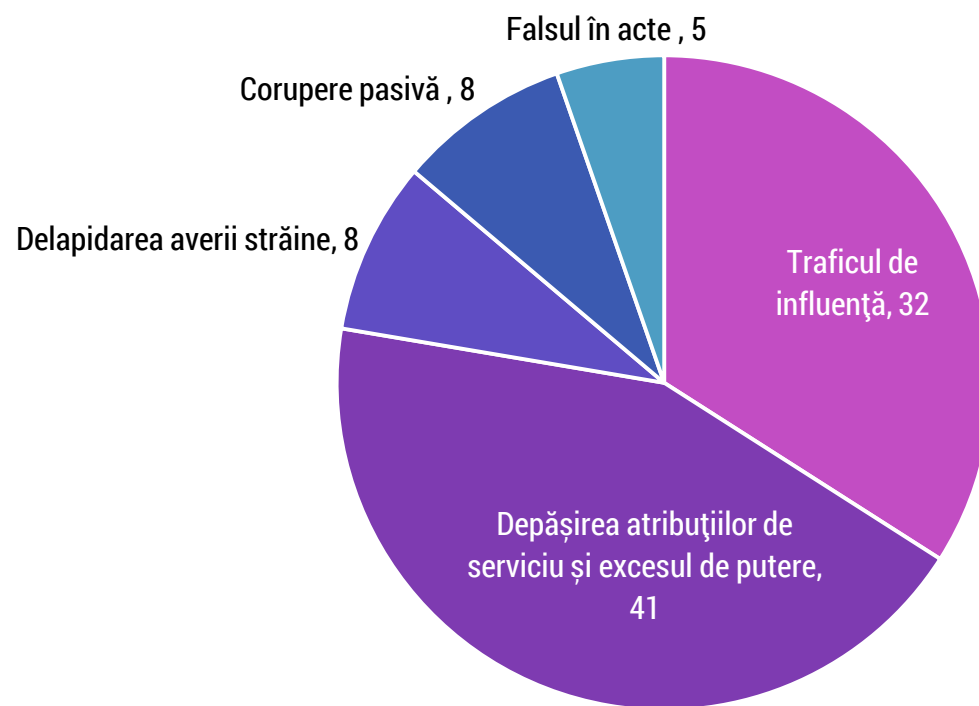
- Raportul OCDE privind corupția în cadrul întreprinderilor de stat constată că fenomenul este caracteristic tuturor celor 37 de țări cercetate.
- 42% din cei 347 de respondenți (oficiali de nivel înalt și membri ai consiliilor) au menționat că practici corupte și iregularități asociate au avut loc în ultimii 3 ani în compania pe care o conduc.
- 47% din respondenți au estimat că aproximativ 3% din profitul companiilor de stat se pierde anual din cauza materializării riscurilor de corupție (pag 11).

Riscuri de corupție în cadrul companiilor de stat la nivel internațional și în Republica Moldova

Corupția în cadrul companiilor de stat din întreaga lume(OCDE).

Studiul (OCDE) privind riscurile de corupție materializate în cadrul companiilor de stat prezintă clasamentul riscurilor materializate în perioada 2014-2017.

Clasament	Risc de corupție materializat în cadrul companiilor de stat
1	Violarea prevederilor aferente protecției datelor și confidențialității
2.	Furt sau furt de bunuri de la întreprindere
3.	Fraudă
4.	Luare de mită
5.	Favoritism
6.	Nedeclararea conflictului de interese
7.	Achiziții ineficiente/frauduloase
8.	Intermediere ilegală de informații
9.	Paraîndărăt
10.	Interferență în luarea deciziilor



Exploatarea antitezei dintre riscul de corupție și obstacolul de integritate.

- Corupție - abuz de putere în beneficiul propriu.
- Corupție în sectorul companiilor de stat - abuz de putere în detrimentul interesului public.
- Risc conform ISO orice obstacol care ar putea periclita atingerea obiectivelor organizaționale.

Aniteza

corupție – integritate

Risc de corupție = obstacol de integritate

Obstacol de integritate – abordare care facilitează abordarea pozitivă, ex ante.

Riscul de corupție – obiectiv: identificarea metodelor de atenuare a riscului.

Obstacolul de integritate – obiectiv: cadru și instituții integre.

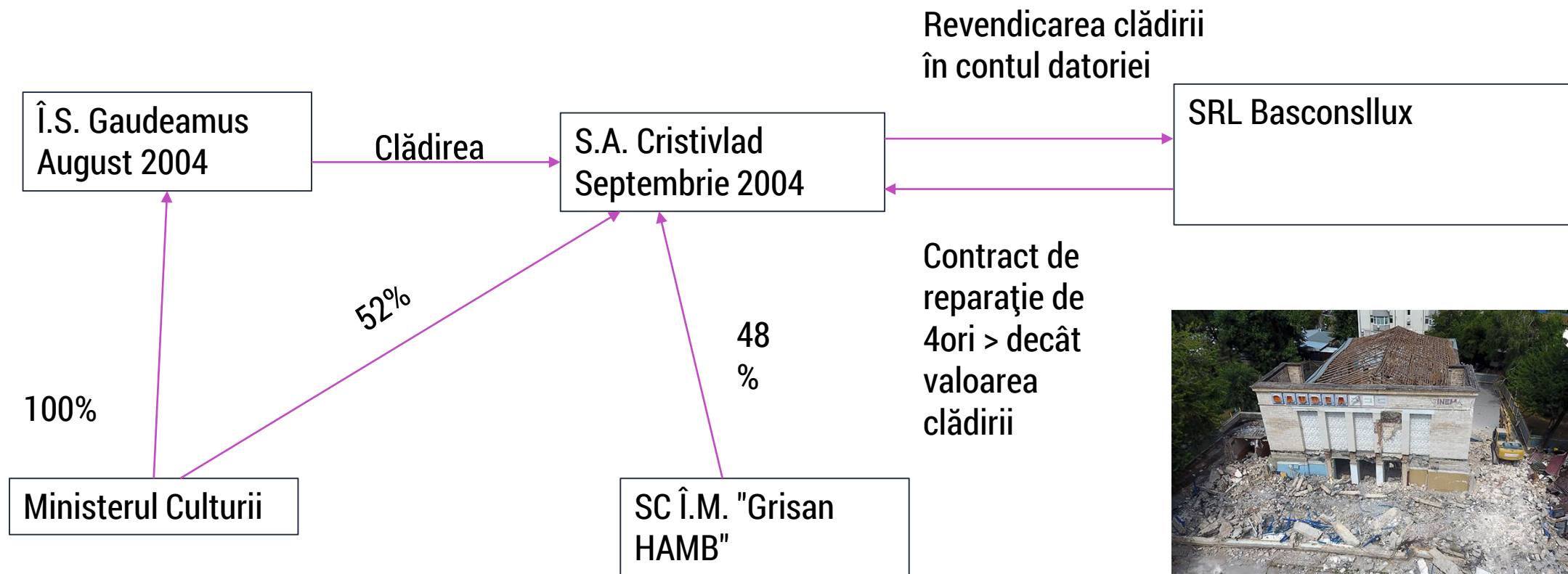
Premise pentru asigurarea bunei guvernante în cadrul companiilor de stat

OCDE definește 7 principii care conduc spre o bună guvernanță în cadrul companiilor de stat.

1. Stabilirea raționamentelor de proprietate a statului au drept obiectiv justificarea clară a scopului înființării și deținerii companiei de stat, rolul și mandatul acesteia. Raționamentele de proprietate a statului trebuie revizuite cu o anumită periodicitate sau de fiecare dată când apare necesitatea.

Speța Gaudeamus

lipsa raționamentelor de proprietate



Premise pentru asigurarea bunei guvernante în cadrul companiilor de stat Ctd.

2. Delimitarea rolurilor în administrarea companiilor de stat.

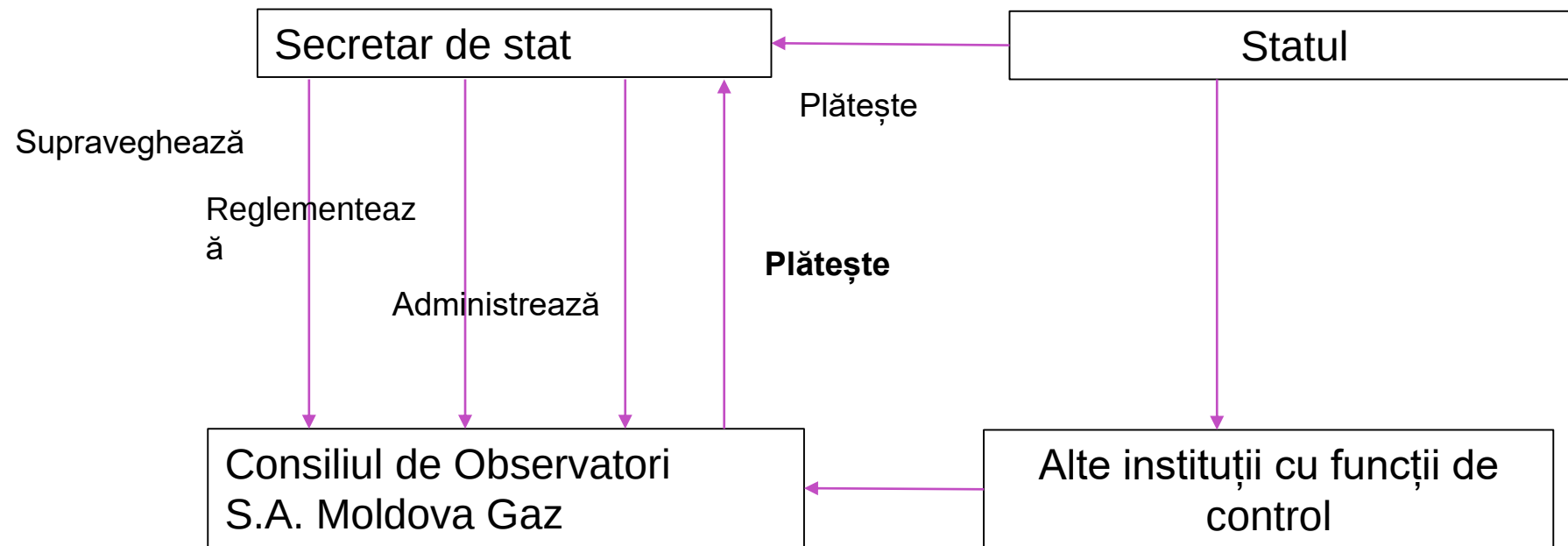
Principalul rol al statului este cel de setare a unui cadru de operare echitabil și uniform pentru toți participanții. Atunci când statul reglementează și supervizează (prin intermediul aceluiași persoane) aceste roluri intră în conflict de interese cu rolul de administrare al companiei reglementate. Delimitarea rolului de reglementare de cel de administrare are drept scop eliminarea/minimizarea acestui conflict de interese.

Concentrarea funcției de administrare în cadrul APP și capacitatea acesteia pentru capitalizarea efectului de specializare în administrarea proprietății publice.

(În peste 54 de Î.S. și 2 S.A. fondatori sunt alte AAPC, prezența funcționarilor de rang înalt în componența consiliilor).

Speța Moldova-Gaz

conflictul de interese între rolul statului de elaborare a politicilor publice și rolul de administrare a companiei reglementate.



Premise pentru asigurarea bunei guvernante în cadrul companiilor de stat Ctd.

3. Definirea rolului companiei de stat pe piață.

Statul definește rolul companiei de stat prin stabilirea mandatului companiei de stat. Statul nu poate utiliza compania de stat pentru implementarea unei politici decât în cazul separării acestei activități și a costului aferente de celelalte activități ale companiei de stat. (Speța CFM)

4. Asigurarea unui tratament echitabil al acționarilor și investitorilor.

Investitorii și acționarii companiilor de stat trebuie să beneficieze de tratament echitabil. Astfel, statul ca investitor și proprietar trebuie să asigure accesul la informație și tratament echitabil pentru toți acționarii. (Speța Franzeluța).

5. Asigurarea unui mediu concurențial echitabil și a unei conduite de afaceri responsabile.

Companiile de stat nu pot fi favorizate sau defavorizate în raport cu celelalte companii care activează pe piață. În acest, scop statul nu poate acorda subvenții sau crea un mediu concurențial dezechilibrat.

(Speța Air Moldova și supravegherea economică pentru menținerea certificării de operator aerian (AOC) HOTĂRÂRE Nr. 831 din 20-08-2018)

Premise pentru asigurarea bunei guvernante în cadrul companiilor de stat Ctd.

6. Responsabilizarea și profesionalizarea consiliilor companiilor de stat.

Consiliile trebuie responsabilizate pentru performanța companiilor de stat. Consiliile trebuie profesionalizate. Membrii consiliilor trebuie selectați în baza criteriilor de profesionalism și integritate.

7. Asigurarea unui nivel înalt de transparență și divulgare a datelor.

Care trebuie să includă raportarea privind realizarea de către întreprindere a obiectivelor generale și a celor specifice în conformitate cu mandatul acesteia. Conținutul tuturor documentelor ce țin de politicile de guvernanță. Remunerarea membrilor consiliului și a organului de conducere, calificările membrilor C.A., procesul de selecție, statutul de membru independent sau nu, orice aspecte relevante asociate politicii de cadre și relației cu ceilalți participanți, auditul situațiilor financiare, rapoartele comisiei de cenzori etc.

Analiza decalajelor

Autoritatea/Rolul în cadrul politicii de proprietate	Bunele practici	Republica Moldova
Guvern	Se limitează la definirea și actualizarea politicii de proprietate. (explică nevoia deținerii în proprietate a întreprinderii de stat, modul în care statul își va exercita dreptul de proprietate și așteptările specifice, în cazul în care acestea există.)	- Legislația în vigoare explică în termeni prea generali raționamentele politicii de proprietate. - Lipsește formularea așteptărilor specifice față de companiile de stat (inclusiv așa-numitele mandate). - Instituțiile administrației publice centrale abilitate cu funcția de elaborare a politicilor sunt implicate și în administrarea Î.S. și S.A.
Entitatea care exercită funcția de proprietar	Este responsabilă de comunicarea obiectivelor operaționale și financiare, dar și de monitorizarea realizării acestora. (Bunele practici sugerează concentrarea acestei funcții în cadrul unei singure instituții). Funcția de administrare se realizează prin intermediul unui consiliu profesionist.	- Funcția de proprietar nu este concentrată în cadrul unei singure instituții specializate. - Constrângerile de capacitate instituțională necesită a fi eliminate pentru ca APP să poată face față mandatului extins. - Responsabilitatea de monitorizare a realizării obiectivelor și de raportare este partajată. - Consiliile sunt formate în exclusivitate din funcționari care percep nominalizarea drept un spor la salariul de funcționar.
Consiliul de Administrare al companiilor de stat	Format din membri numiți pe criterii de profesionalism și integritate responsabili de performanța companiei de stat, aprobă strategiile corporative, monitorizează managementul companiei de stat.	Grad redus de profesionalism și responsabilitate la nivelul consiliilor companiilor de stat determinat în parte de: - Inexistența procedurilor aferente modului de selectare, nominalizare și evaluare a performanței și eficienței consiliului. - Prezența funcționarilor în consiliul companiilor de stat este privită de către aceștia ca un instrument de stimulare financiară. - În cadrul consiliilor nu există membri independenți, iar nominalizarea membrilor se face pe principii netransparente. - Legislația în vigoare nu asigură independența consiliilor.
Managementul companiilor de stat	Director nominalizat de consiliu, care are libertatea operațională, libertatea să-și formeze echipa și administrează întreprinderea în conformitate cu obiectivele setate de consiliu.	- Nu există legătură directă între remunerarea administratorului și obiectivele pe termen lung dar și performanța companiei de stat. - Libertate operațională limitată (cu predilecție în cazul Î.S.). - Administratorul este numit de fondator, fie la propunerea consiliului (în cazul în care a fost organizat concurs) fie prin ordin de interimat (până la organizarea concursului).

Carențe legislative care amplifică riscul de corupție în cadrul companiilor de stat.

Reglementări lipsă	Risc de corupție
Politica de proprietate ce ar explica raționamentele de proprietate și ar cere justificarea de către stat a implicațiilor financiare și economice aferente creării/menținerii unei companii de stat.	Legalizarea actelor de: - corupere activă/pasivă - luare/dare de mită - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - abuz de serviciu - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului public - deturnarea patrimoniului public.
Reglementări ce ar stabili mandatele companiilor de stat.	Generale: - corupere activă/pasivă - luare/dare de mită - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - abuz de serviciu - influențare necorespunzătoare - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului public.
Reglementări care stabilesc clar și transparent mecanismele și criteriile de numire evaluare și eliberare din funcție a membrilor consiliului societății și comisiei de cenzori.	Generale -Încurajarea sau facilitarea actelor de: - corupere activă/pasivă- dare/luare de mită - trafic de influență - abuz de serviciu - depășire a atribuțiilor de serviciu - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare - delapidarea fondurilor și/sau a patrimoniului - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului.
Reglementări care ar prevede penalizări pentru membrii C.A. și administrator pentru neasigurarea transparenței.	Generale - trafic de influență - conflict de interese și/sau favoritism - abuz de serviciu - influențare necorespunzătoare - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a Patrimoniului

Prevederi legale ce prezintă riscuri de corupție

- Art 6, legea Nr. 845 din 03-01-1992 Cu privire la antreprenoriat și întreprinderi (toate întreprinderile au libertatea de a dispune de patrimoniu în modul în care doresc și să stabilească prețurile și tarifele la producția fabricată).
- **Riscuri de corupție** - Legalizarea actelor de: - corupere activă/pasivă - luare/dare de mită - trafic de influență - abuz de serviciu - influențare necorespunzătoare - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului - delapidarea patrimoniului public.

Prevederi legale ce prezintă riscuri de corupție

Ctd

- Art. 7 (2), (3), Art. 8 (1), (2) din legea Nr 121 din 04.05.200, privind administrarea și deetatzarea Proprietății publice, Partajarea funcției de administrare între APP și alte autorități ale APC

Riscuri de corupție

- încurajarea sau facilitarea actelor de: conflict de interese și/sau favoritism - depășirea atribuțiilor de serviciu
- utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului.

Prevederi legale ce prezintă riscuri de corupție

Ctd

- Art. 23 alineatele 1), 2), 3) din legea Salarizării Nr. 847 din 14-02-2002, Coroborată cu Art 5³ a HG 743 din 11.06.2002. Deși salariul administratorului se vrea plafonat, norma implică un grad mare de discreție cu referire la premiile și alte adaosuri salariale de care poate beneficia acesta. Iar primele decise discreționar de consiliu, cumulate cu adaosurile salariale (coeficienți de complexitate, ajutor material la concediu, vechime etc) pot mări considerabil remunerarea administratorului acestea ne fiind legate neapărate de indicatori de performanță ai întreprinderii

Riscuri de corupție

- Legalizarea actelor de: - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului - delapidarea fondurilor și/sau a patrimoniului - depășire a atribuțiilor de serviciu - conflict de interese și/sau favoritism.

Prevederi legale ce prezintă riscuri de corupție

Ctd

Art 24 al. (2) legea Salarizării Nr. 847 din 14-02-2002

- Îndemnizațiile lunare se stabilesc din contul mijloacelor unităților economice respective **și se anulează în cazul când membrii consiliilor se eschivează** de la îndeplinirea funcțiilor. Nu există reglementări care ar defini semnificația noțiunii de eschivare de la îndeplinirii funcțiilor.

Riscuri de corupție

Încurajarea sau facilitarea actelor de: - depășirea atribuțiilor de serviciu - conflict de interese și/sau favoritism
- utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului

Prevederi legale ce prezintă riscuri de corupție

Ctd

Legea 246 din 2017 Art 8 (3) coroborat cu Art 65, al (4) din legea 1134 din 1997 cu privire la societățile pe acțiuni. Cumulând reglementările din cele două legi, constatăm că o persoană poate fi membru în 5 întreprinderi cu capital de stat și 3 întreprinderi de stat, inclusiv în comisii de cenzori. Neplafonarea numărului total de consilii de administrație, ale societății, și comisiei de cenzor din care poate face parte aceeași persoană poate duce la abuz și degradarea calității administrării patrimoniului public etc.

Riscuri de corupție

Legalizarea actelor de: - conflict de interese și/sau favoritism - influențare necorespunzătoare - scurgere a informațiilor cu accesibilitate limitată - utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului - delapidarea fondurilor și/sau a patrimoniului - încurajarea sau facilitarea actelor de - depășire a atribuțiilor de serviciu.

Obstacole de integritate la nivel de întreprindere (Factori de risc în cadrul Întreprinderilor de stat)

1. Control intern Fragil
2. Carențe în administrarea achizițiilor
3. Administrarea ineficientă a patrimoniului gestionat
4. Management contabil defectuos
5. Plata primelor și premiilor administratorului și/sau membrilor consiliilor
6. Politica de cadre defectuoasă
7. Neasigurarea transparenței

Control intern Fragil

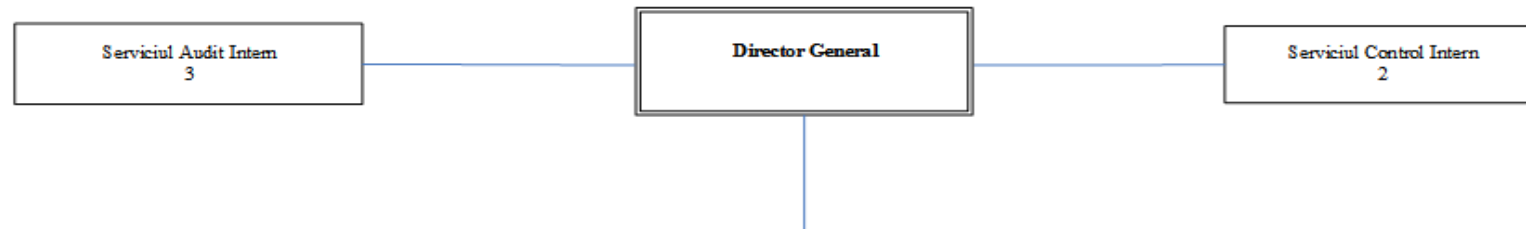
Tipul mecanismului de control intern	Aria de acoperire	Caracter sporadic/ permanent	Comentarii
Comisia de Cenzori	Auditul situațiilor financiare.	O dată pe an în cazul S.A. o dată pe semestru în cazul Î.S.	2/3 dintre întreprinderile de stat nu au create comisiile de cenzori. În cazul S.A. Comisia de Cenzori raportează A.G.A.
Comitet de Audit	Un organism de interfață cu rol de monitorizare a activității controlului intern.	Mai frecvent decât C.C.	Subordonat A.G.A. în cazul S.A. Conform Legii Nr. 271 din 15-12-2017 privind auditul situațiilor financiare coroborată cu legea contabilității, acest mecanism de control se aplică Î.S. și S.A. mari și doar pentru S.A. în care cota statului depășește 50%.
Audit intern	Asigură triada: audit financiar, conformitate și managementul riscurilor	Permanent	Conform bunelor practici OCDE necesită a fi subordonat, sub aspect de raportare, Consiliului de Administrație.

Neasigurarea auditării externe a situațiilor financiare.

Ex: CFM are obligația auditării conform standardelor IFRS, iar în 2018 întreprinderea nu efectuat auditul situațiilor financiare nici conform SNC.

Control intern Fragil ctd

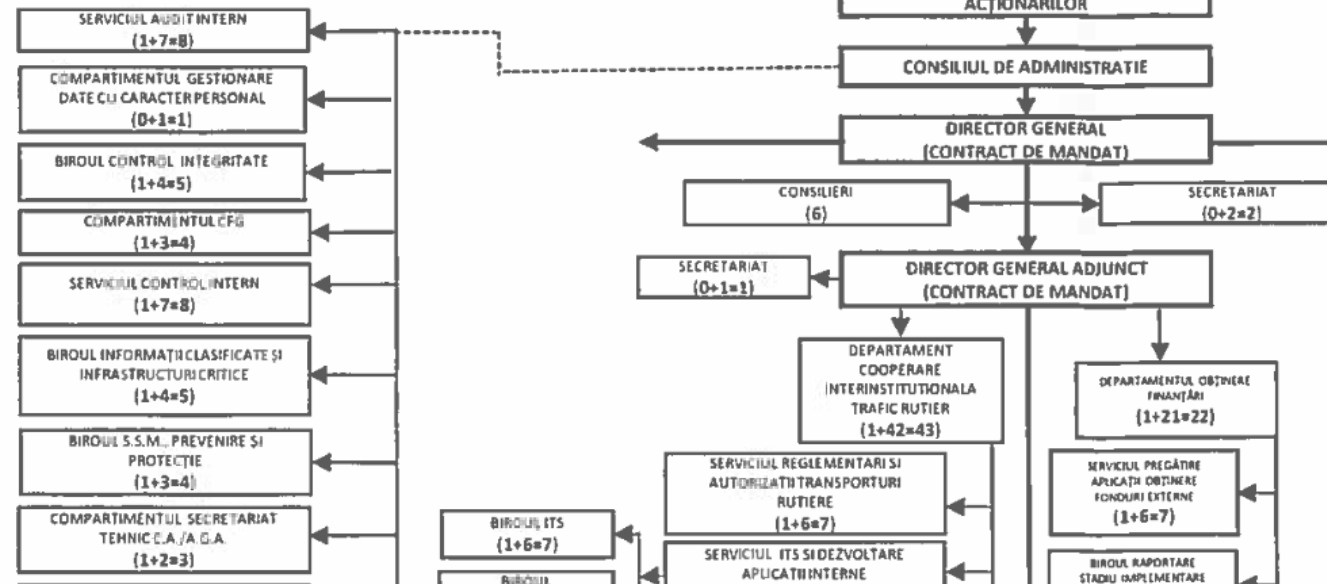
ORGANIGRAMA Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”



COMPANIA NAȚIONALĂ DE ADMINISTRARE A INFRASTRUCTURII RUTIERE S.A.
NR. TOTAL DE POSTURI: 887

HOTĂRÂREA A.G.E.A. NR. 24 DIN 10.12.2020

APROBAT,
PREȘEDINTE



Achiziții

39% din totalul achizițiilor la Î.S. Poșta Moldovei în 2020 erau efectuate cu nereguli (59.5 mil. lei).

Evitarea organizării achizițiilor prin semnarea acordurilor adiționale.

ASD – În 2020 . În privința a 13 drumuri publice naționale Î.S. Administrația de Stat a Drumurilor a admis încheierea acordurilor adiționale în valoare de 601.9 mil lei din motiv că lucrările nu au fost realizate în termenele contractate, respectiv, a fost necesară stoparea și renegocierea perioadelor de executare a lucrărilor.

Neplanificarea achizițiilor

Un exemplu de materializare a acestor riscuri a survenit în perioada 2018-2019 la CFM, când întreprinderea a achiziționat bunuri și servicii în valoare de 31.9 mil. lei fără includerea acestora în planul de achiziții și în devizul de venituri și cheltuieli.

Evitarea grupurilor de lucru pentru achiziții

Pe parcursul anului 2020, Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor" a admis efectuarea lucrărilor suplimentare de reparație a drumurilor publice în lipsa deciziei grupului de lucru pentru achiziții în valoare de 8.3 mil lei.

Administrarea ineficientă a patrimoniului public

Comaniile de stat admit un management iresponsabil al clădirilor terenurilor și altor mijloace fixe gestionate.

Conform rezultatelor inventarierii efectuate doar în Regiunea de dezvoltare Nord implementate de ASP în cadrul proiectului „Înregistrarea și evaluarea funciară”, în gestiunea companiilor de stat au fost identificate cu 5686 bunuri imobile mai mult decât erau înregistrate în Registrul Patrimoniului Public.

Nerespectarea regulamentului privind casarea bunurilor uzate raportate la mijloace fixe augmentează riscul de corupție în cadrul companiilor de stat.

2018-2019, Î.S. CFM a înstrăinat roți și alte active circulante ce conțin metale feroase, fără decizia de casare a consiliului și a fondatorului, și fără evaluarea impactului casării asupra capacității de afaceri a companiei, în sumă totală de 168 mil. lei.

Nivelul înalt de tolerare a creanțelor compromise ridică riscul erodării capitalului propriu al companiilor de stat.

În conformitate cu raportul auditului CFM pentru anul 2019 creanțele comerciale cu o vechime mai mare de 1 an reprezentau 70.3 mil lei, în timp ce datoriile comerciale reprezentau 239 mil lei.

Plata penalităților pentru neonorarea angajamentelor asumate.

În perioada 2018-2019, doar la CFM penalitățile și majorările de întârziere aplicate întreprinderii, s-au ridicat la suma de 10.5 mil lei.

Management contabil defectuos

Neincluderea în evidența contabilă a imobilelor și terenurilor primite în gestiune

2020 Poșta Moldovei neînregistrarea în evidența contabilă a 43 de loturi de teren cu o valoare cadastrală totală de 2.3 mil lei și a 16 clădiri cu o valoare cadastrală de 1,5 mil. lei

Supraestimarea datoriilor prin includerea datoriilor neidentificate

Din cei 239.7 mil lei care reprezentau totalul datoriilor CFM la data de 31 decembrie 2019, pentru 84.1 mil lei nu s-a reușit obținerea informației care să confirme aceste datorii.

Alte erori

Întocmirea de o manieră superficială a actelor de predare-primire în locațiune, fără indicarea datelor aferente stării bunurilor, costului de intrare, valorii contabile și uzurii/amortizării etc au generat dispute nesoluționate și creanțe compromise în valoare totală de 19.9 mil. lei. Depășirea normelor de constituire a capitalului de rezervă etc.

Plata nejustificată a primelor și premiilor

- Ghenadie Dimov, fostul director Î.S. „Moldelectrica”, care în 2020, în mare parte grație premiilor și sporurilor, ridica un salariu lunar în medie de 76 mii lei, în contextul în care compania a înregistrat pierderi de peste 7 milioane lei.
- Directorul Î.S. MoldATSA, prin decizia C.A. primește prima salarială pentru performanța din 2019 în toamna anului 2020, din fondul de rezervă al întreprinderii pt. că întreprinderea era în pană de lichidități, existând și restanțe la plata salariilor de aproximativ 4 luni.

Angajarea personalului fără organizarea concursurilor publice

Raportul de monitorizare a transparenței activității întreprinderilor administrate de stat relevă că 85% dintre companiile de stat care au făcut obiectul studiului nu au angajat personalul prin concurs.

Transparența redusă la nivel de companie

- în cadrul proiectului „**Democrația, independența și transparența instituțiilor publice-cheie din Moldova**” este evaluată și monitorizată transparența a 60 de companii de stat. Din maxim 95 de puncte alocate criteriului de transparență conform metodologiei, companiile de stat înregistrează o transparență medie de 26.3% (pe o scală de la A+ la F acest nivel de transparență reprezintă „D-”). Cele mai transparente companii de stat sunt Moldelectrica cu 58%, Î.S. MoldATSA cu 58% și S.A. Energocom cu 56%.

Concluzii

1. **Deși cu o pondere în scădere, companiile de stat continuă să ocupe un loc important în economie Republicii Moldova**, iar calitatea administrării acestora determină nu doar costul bunurilor produse sau calitatea serviciilor prestate, ci poate genera și un semnificativ risc macroeconomic în special în contextul noilor realități economice.
2. **Eficiența redusă a companiilor de stat și calitatea austeră a bunurilor și serviciilor prestate reprezintă indicatorii finali, agregați ai calității administrării patrimoniului public.** În contextul în care companiile de stat generează pierderi, iar statul nu întreprinde măsuri de asanare, devin legitime supozițiile societății cu privire la utilizarea companiilor de stat pentru delapidarea patrimoniului public.
3. **Riscurile de corupție sunt inerente companiilor de stat** - constatare confirmată și de practica internațională. Cu toate acestea, riscul de corupție e mai mare pentru companiile de stat care au și rolul de implementare a politicilor publice.
4. **Riscurile de corupție se materializează atunci când există obstacole de integritate** atât la nivel de stat cât și la nivel de întreprindere. Obstacolele de integritate la nivel de stat creează cadrul favorabil riscurilor de corupție, în timp ce obstacolele de integritate la nivel de întreprindere determină faptele de corupție.

Concluzii ctd

5. **Principalii factori de risc și obstacole de integritate la nivel de stat includ: lipsa unei politici care ar explica raționamentele de proprietate ale statului și mandatul companiilor de stat, constrângerile la nivel de consilii, suprapunerea rolurilor și conflictul de interese** dintre rolul statului de elaborare a politicilor și cel de administrare a proprietății publice, standarde joase de guvernare corporativă precum și capacități instituționale foarte limitate ale APP.
6. **Obstacolele de integritate la nivel de întreprindere țin de nerespectarea cadrului legal și a deciziilor organelor de conducere** care comunică obiectivele generale și cele specifice ale politicii de proprietate.
7. **Controlul intern fragil și nivelul redus de transparență sunt obstacolele de integritate la nivel de companie, care necesită a fi eradicate cu prioritate.** În timp ce controlul intern capacitează consiliul de administrație, transparența facilitează controlul din partea publicului larg asupra guvernării corporative a companiei de stat. În lipsa unui control robust, cresc subit riscurile de corupție inclusiv riscul de corupție de oportunitate. Controlul intern realizat prin intermediul serviciului de audit și control intern, reprezintă singurele instrumente de control permanent și în timp util de care dispune consiliul pentru formarea bazei necesare pentru fundamentarea deciziilor. Problema controlului intern fragil se datorează și lipsei unei delimitări clare a rolului de administrare între instituțiile statului.

Recomandări

1. **Aprobarea politicii de proprietate a statului** cu reflectarea raționamentelor de proprietate și delimitarea clară, fără suprapuneri, a rolului tuturor părților implicate.
2. **Îmbunătățirea guvernancei corporative** prin instituirea unor criterii transparente pentru selecția membrilor consiliilor, bazate pe competențe și integritate, nominalizarea membrilor independenți, subordonarea de raportare a controlului intern către consiliul de administrație, depolitizarea și responsabilizarea consiliilor.
3. **Consolidarea capacităților instituționale ale APP** pentru o mai bună evidență, administrare și control al gestiunii patrimoniului public în vederea unei administrări și deetimizări cu valoare adăugată pentru societate.
4. **Instituirea unor sancțiuni pentru factorii de decizie responsabili de neasigurarea transparenței și dezvăluirea informației.**
5. **Instituirea unei abordări ex ante în analiza riscurilor de corupție în cadrul companiilor de stat prin prisma identificării și eradicării obstacolelor de integritate.**



Sursa imaginii: <https://pbs.twimg.com/media/FA2q7wHWEAA0Jsm?format=jpg&name=large>



Level
playing
field

Internal
CTRL

External
audit

Internal
CTRL

Operational
freedom

CEO
SoE



BoD

Transparency

Statul

Vă mulțumim!